

Developing a Cultural Policy-Making Model in the Youth Domain with an Emphasis on Driving Factors

Gholam Reza Goodarzi

Faculty Member, Imam Sadeq University, Tehran, Iran

Hasan Khojaste

Faculty Member, IRIB University (Islamic Republic of Iran Broadcasting), Tehran, Iran

Vahid Khashei

Faculty Member, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Maryam Beyrami

PhD in Public Administration, Edalat University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Email: mb.mokhtari@yahoo.com

Abstract

Given the cultural nature of the Islamic Republic of Iran, cultural development has been consistently emphasized since the victory of the Islamic Revolution. Accordingly, various organizations, institutions, and structures have been established to address this domain. In the field of youth affairs as well, governmental bodies and institutions have independently undertaken the formulation of policies and guidelines, highlighting the need for a coherent approach to cultural policy-making in this area. The present study aims to develop and validate a cultural policy-making model in the youth domain, with a particular emphasis on identifying driving factors. The research methodology adopts a mixed-methods approach, combining qualitative methods, specifically thematic analysis, and quantitative methods, including exploratory factor analysis. In the qualitative phase, interviews were conducted with 15 participants, while in the quantitative phase, 80 respondents completed the research questionnaire. Based on the identified themes, the proposed research model was developed. The findings led to the identification of 95 themes and six overarching core themes, namely: *requirements and policy-making, infrastructures, discourse building, organizational arrangements, supervisory mechanisms, and managerial factors*. The results of the thematic analysis in identifying driving factors, presented within a conceptual model that achieved a high level of expert consensus and validation, can serve as a foundation for future research and provide practical guidance for policymakers and decision-makers involved in cultural policy-making in the youth sector.

Keywords: Model, Policy Making, Driving Factors, Culture, Youth

ارائه الگوی سیاست گذاری فرهنگی در حوزه جوانان با تأکید بر عوامل پیش برنده

غلامرضا گودرزی

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

حسن خجسته

عضو هیئت علمی دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، تهران، ایران

وحید خاشعی

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مریم بیرامی

دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه عدالت، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: mb.mokhtari@yahoo.com

چکیده

با توجه به ماهیت فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران، توسعه فرهنگی پس از پیروزی انقلاب همواره مورد تأکید بوده و به همین دلیل سازمان‌ها، تشکیلات و نهادهای مختلفی در خصوص آن شکل گرفته است. در همین راستا در حوزه جوانان نیز ارگان‌ها و نهادهای حاکمیتی نسبت به تدوین خط‌مشی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها به صورت مستقل اقدام کرده‌اند که نیاز است نسبت به سیاست‌گذاری فرهنگی در این حوزه اقدام شود. پژوهش حاضر با هدف تدوین و اعتباریابی الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان با تأکید بر شناسایی عوامل پیش‌برنده انجام شده است. روش انجام تحقیق حاضر، ترکیبی از روش‌های کیفی، شامل روش تحلیل مضمون و کمی، شامل تحلیل عاملی اکتشافی است. در بخش کیفی با ۱۵ نفر مصاحبه شد و در بخش کمی ۸۰ نفر پرسش‌نامه را تکمیل کردند. داده‌های جمع‌آوری شده در الگوی پیشنهادی تحقیق از مضامین شناسایی شده طراحی شد. محقق در بخش یافته‌های تحقیق به شناسایی ۹۵ مضمون و ۶ مضمون اصلی فراگیر شامل «الزامات و سیاست‌گذاری»، «زیرساخت‌ها»، «گفتمان‌سازی»، «تمهیدات سازمانی»، «نظارتی» و «عوامل مدیریتی» ارائه شد. با توجه به یافته‌های حاصل از اجرای فرایند تحلیل مضمون در شناسایی عوامل پیش‌برنده که می‌تواند مبنایی برای پژوهش‌های آتی در جهت نحوه سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان در راستای راهبردهای اجرایی برای مسئولین و تصمیم‌گیران در سازمان‌ها و نهادهای ذی‌نقش قرار گیرد در قالب الگوی مفهومی که به تأیید و توافق بالای خبرگان رسید، ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: الگو، سیاست‌گذاری، عوامل پیش‌برنده، فرهنگ، جوانان

مقدمه

فرهنگ به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی در اعمال سیاست‌هایی که برای جامعه لازم است، به شمار می‌آید. فرهنگ، جامعه را به سمتی سوق می‌دهد که از یک سو مطلوب سیاست‌گذاران است و از سوی دیگر ارتقا و اعتلای معنوی کشور را در برخواهد داشت. مفهوم سیاست‌گذاری فرهنگی، از جمله مفاهیمی است که در قرن اخیر مورد توجه کشورها قرار گرفته است. نگاه به فرهنگ به عنوان یکی از زمینه‌های اصلی توسعه و امکان مدیریت فرهنگی برای تغییر در عناصر فرهنگی و دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده و توجه به نقش دولت‌ها در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فرهنگی، بستر مناسبی را برای شکل‌گیری این مفهوم ایجاد کرده است. در دنیای امروز که نقش و نیروی اجتماعی فرهنگ نسبت به گذشته به مراتب بیشتر شده است، ضرورت هماهنگی و همسویی صاحب‌نظران، کارشناسان و برنامه‌ریزان هر کشور با نیازهای فرهنگی جامعه نیز بیشتر احساس می‌شود و سیاست‌گذاری فرهنگی در این جهت تدوین می‌شود. سیاست‌گذاری فرهنگی نوعی توافق رسمی و اتفاق نظر مسئولان و متصدیان امور در تشخیص، تعیین و تدوین مهم‌ترین اصول و اولویت‌های لازم و ضروری در فعالیت‌های فرهنگی است و راهنما و دستورالعملی برای مدیران فرهنگی است (انصاری و همکاران، ۱۴۰۰).

فرهنگ، صفت متمایزدهای است که باعث تمایز انسان از دیگر موجودات می‌شود و ساخته خود اوست که با شایستگی فکری و عقلی خویش آن را شکل می‌دهد. در طول زمان در اثر تعادل فرهنگ‌های بشری، از تنوعات فرهنگی کاسته و اشتراکات آن افزایش یافته است؛ از این رو متفکران سعی کرده‌اند تا با مفهوم‌سازی، تعریف، تعیین هویت، تحرکات آن و کیفیت این تحرکات، به یک معنای جدید و واحد برسند. آنچه امروزه در بحث‌های فرهنگی مشاهده می‌شود، علاوه بر پذیرش مفاهیم وارداتی از فرهنگ و نحوه تعریف آن، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فرهنگی منبعث از آن را نیز وارداتی کرده که این امر از سادگی و تفکر سطحی ناشی می‌شود (فیاض، ۱۳۹۵).

در جامعه ایران مفهوم سیاست‌گذاری فرهنگی به‌ویژه در حوزه جوانان با پیچیدگی‌ها و دغدغه‌هایی در سطوح حاکمیتی و تصمیم‌گیری کشور همراه بوده است. ریشه این پیچیدگی‌ها و عارضه‌ها به شرح زیر است:

❖ عدم درک و فهم مجریان از سیاست‌های فرهنگی متناسب با اقتضائات و نیازهای روز جوانان: وقتی مجریان فرهنگ در حوزه جوانان از درک و فهم سیاست‌های فرهنگی متناسب با اقتضائات و نیازهای روز دچار ضعف باشند یا آن‌ها را اساساً اجرا نمی‌کنند یا بنا به درک مختصر خود تفسیرهای خاص خود را بر آن سیاست‌ها ابراز می‌دارند و به اجرای سیاست‌های خاص خود می‌پردازند و از سر تکلیف‌مداری نام سیاست‌های اعلامی از سوی مقامات مافوق را بر اقدامات خود می‌گذارند؛

❖ عدم تدوین اسناد بالادستی متقن، جامع و قابل اجرا: در حوزه فرهنگ مربوط به جوانان، اسناد بالادستی به‌طور خاص در این حوزه، برای همسویی، هم‌راستایی و جهت‌دهی کلیه فعالیت‌های مرتبط با حوزه فرهنگ جوانان در دستگاه‌های ذی‌ربط تدوین نشده است؛ به‌عنوان یکی از مصادیق، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی ابلاغی توسط مقام معظم رهبری در تاریخ ۹۷/۱۱/۲۲، محوریت با نقش‌آفرینی جوانان در عرصه علم، پژوهش، فرهنگ، سیاست، اقتصاد و ... است؛ اما در راستای این بیانیه، اسناد بالادستی در دستگاه‌های مربوط به‌طور ویژه برای تبیین نوع نقش‌آفرینی دستگاه‌ها و آحاد جوانان در حوزه فرهنگ، تبیین نشده است؛

❖ تزاخم، تکرر و همپوشانی نسبی در سیاست‌گذاری و اجرا در حوزه فرهنگی جوانان و وجود ارکان اجرایی موازی در سیاست‌گذاری، اجرا و نظارت: ارکان اجرایی تأثیرگذار در امر فرهنگ جوانان شامل شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان ملی جوانان، صداوسیما، سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی، شهرداری، حوزه نمایندگی ولی‌فقیه در دانشگاه‌ها، بسیج دانشجویی، انجمن‌های اسلامی و ... در سیاست‌گذاری و اجرا در

بخش عمده‌ای از موارد دارای تزامن، تکثر و همپوشانی نسبی در سیاست‌گذاری و اجرا هستند؛

❖ عدم سیاست‌گذاری، هدایت، راهبری و واکنش سریع در برابر تهاجمات فرهنگی از یک مقر واحد: خلأ سیاست‌گذاری، هدایت، راهبری و واکنش سریع از یک مقر مشخص و مسئول که دارای ساختار، نقش‌ها، مسئولیت‌ها، اختیارات، ابزارها و استقلال در تصمیم‌گیری و اجرا باشد، احساس می‌شود؛

❖ عدم انطباق اهداف، ارزش‌ها و وجود الگوی فرهنگی مشخص در حوزه جوانان: الگوی پایه‌ای از منظر بینشی، معنوی، سیاسی، انقلابی و اقتصادی نسبت به مقوله فرهنگ وجود ندارد که بر اساس آن تدابیر و سیاست‌ها اتخاذ شود.

با توجه به ریشه‌یابی و عارضه‌یابی اشاره شده در عرصه سیاست‌گذاری فرهنگی، نیاز است تا الگویی برای سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر عوامل پیش‌برنده تدوین شود که ریشه‌ها را بهبود و عارضه‌ها را رفع کند؛ اما بررسی میزان پایداری سیاست‌ها در طول زمان و هم‌راستایی سیاست‌ها با مبانی اعتقادی نظام و اسناد بالادستی ابلاغی در امر سیاست‌گذاری اجتناب‌ناپذیر است که نیاز است تا مراحل و تکنیک‌های آینده‌نگاری شامل تحلیل الگوها، بررسی افق‌های آینده، تعیین چشم‌انداز، طراحی سناریو، راهبردهای آینده و ... را در مسیر سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان به‌کار گرفت. بدین منظور، محقق در تحقیق حاضر، به‌دنبال تدوین سیاست‌هایی با رویکرد آینده‌نگارانه‌ای است که تمامی ابهامات و عارضه‌ها در افق متصور در حوزه فرهنگی جوانان در کشور را با در نظر گرفتن تمامی خرده‌فرهنگ‌های مرتبط با جوانان از جمله موسیقی، فیلم، فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی، مد و لباس، تحصیل، مهاجرت، ازدواج، اشتغال و ... را رفع کند و راهبردها و راهکارهایی را در جهت بهبود آن پیشنهاد نماید.

با توجه به موارد پیش‌گفته مقاله حاضر با هدف ارائه الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان شهر تهران با تأکید بر عوامل پیش‌برنده انجام شده و به‌دنبال پاسخ به سؤال‌های زیر است:

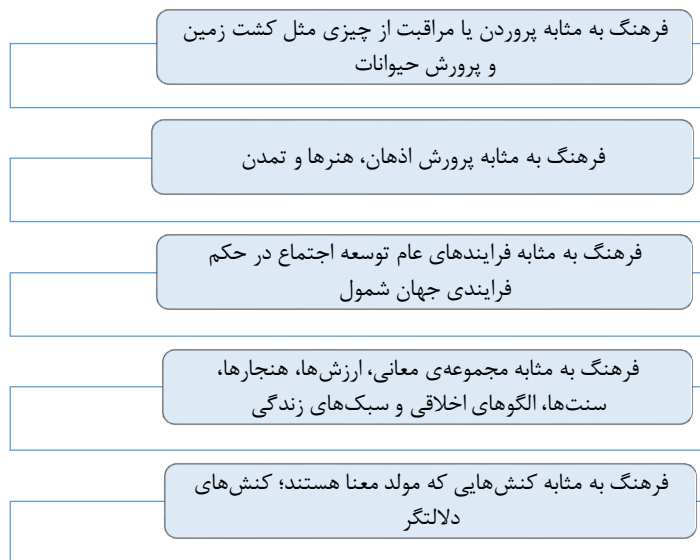

- ❖ الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان شهر تهران بر مبنای مصاحبه با خبرگان در حوزه فرهنگی چگونه است؟
- ❖ اعتبارسنجی و میزان توافق خبرگان بر عوامل شناسایی شده چه میزان است؟

۱. مبانی نظری پژوهش

۱-۱. فرهنگ

مفهوم فرهنگ^۱ در گذر زمان دچار تغییرات بسیاری شده است. به‌طور کلی از ابتدای پیدایی این واژه، تعابیری که از فرهنگ شده را می‌توان در چند دسته جا داد که در شکل (۱) نشان داده شده است:

شکل ۱: دسته‌بندی تعابیر ارائه شده از فرهنگ

(باکاک، ۱۳۸۶: ۴۲؛ دنی‌کوش، ۱۳۹۱: ۱۳؛ بیلینگتون و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳)

در تعریف «تیلور»^۱، «فرهنگ کلیت پیچیده‌ای است که شامل دانش، باورها، هنرها، اخلاقیات، قوانین، آداب و رسوم و هر قابلیت و عادتی است که اعضای جامعه کسب می‌کنند» (تیلور، ۱۹۷۴: ۱). از دیدگاه «میلنر و براویت»^۲ (۲۰۱۳)، فرهنگ به طیف وسیعی از نهادها، مصنوعات و عملکردهایی اشاره دارد که دنیای نمادین ما را می‌سازد. کفلاس معتقد است فرهنگ، نظام معنایی است که کنش را هدایت می‌کند و بافتی را برای تجربه انسانی فراهم می‌آورد (کفلاس، ۲۰۰۴: ۱۹۷). گیرتز، با نگاهی مردم شناسانه، فرهنگ را نظامی از قواعد نمادین تعریف می‌کند (گیرتز، ۱۹۷۳: ۵). الگزندر فرهنگ را نظامی از قواعد نمادین تعریف می‌کند (الکساندر، ۲۰۰۳: ۱۵۲). از دیدگاه اسولیوان و همکاران (۲۰۱۰)، فرهنگ به بازتولید اجتماعی حس، معنا و آگاهی اطلاق می‌شود. اینگلهارت فرهنگ را «نظامی از ارزش‌ها، نگرش‌ها و دانشی می‌داند که به طریزی گسترده در میان مردم مشترک است و از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود» (اینگلهارت، ۲۰۰۰: ۱۹). در تعریف اسپنسر-اوتی نیز «فرهنگ مجموعه‌ای درهم‌تنیده از فرض‌های بنیادی، ارزش‌ها، جهت‌گیری‌های زندگی، خط‌مشی‌ها، رویه‌ها و قواعد رفتاری مشترک بین گروهی از مردم است که هم رفتارها و هم تفسیرهای آن رفتار دیگران را تحت تأثیر قرار می‌دهد» (اسپنسر، ۲۰۰۸: ۳).

واژه فرهنگ دو کاربرد اساسی دارد: در کاربرد اول برای ارجاع و اشاره به تولیدات و فراورده‌های عالی تمدن، همانند ادبیات، هنر و فلسفه به کار می‌رود و بنابراین، پویندگان آن را افرادی با تحصیلات عالی توصیف می‌کنند (یک انسان با فرهنگ). در کاربرد دوم، مردم‌شناسان و سایر جویندگان علوم انسانی، خصوصیات هستی و تاریخ بشری را توصیف می‌کنند؛ همانند آفرینش و خلق ایده‌ها، آداب و رسوم و نموده‌های مادی. همه این‌ها چون خصلتی تراکمی دارند، قادرند که انطباقی پیچیده‌تر با محیط طبیعی فراهم آورند (گرچی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸).

-
1. Taylor
 2. Milner & Bright
 3. Keflas
 4. Greetz
 5. Alexander
 6. Spencer

۲-۱. فرهنگ جوانان

مطالعه فرهنگ جوانان تاریخی طولانی دارد (بنت^۱، ۲۰۰۰: ۱۱) همراه با تغییرات سریع در روند زندگی روزمره، ابزارهای تحلیلی و چشم‌اندازهای نظری برای مطالعه فرهنگ جوانان هم تحول یافته است. یکی از حوزه‌هایی که در آن مفاهیم متعدد مطالعات جوانان از جمله سبک زندگی، خرده فرهنگ و مفاهیم نوپدید هم چون صحنه به هم پیوند می‌خورند، اوقات فراغت است. نظریه‌های مرتبط با خرده فرهنگ جوانی، به وابستگی بین موقعیت فردی از طبقه پایین یا غیر مهم بودن فرد و مسئله‌سازی، خشونت یا جرم‌خیزی رفتار جوانان اشاره داشتند و خرده فرهنگ جوانی پلی بین این دو موقعیت دانسته می‌شد (ترپسترا^۲، ۲۰۰۶). البته نباید از یاد برد که محل اصلی بحث‌ها در اینجا به پدیده فراغت مرتبط می‌شود؛ چراکه انواع رویکردها به مسائل جوانان در اصل به‌نوعی از بررسی وضع فراغتی ایشان قابل حصول است. مشاهده می‌شود که مطالعات اولیه متمرکز بر موضوعات جرم و بزه‌کاری جوانان به‌مثابه آسیب‌های اجتماعی بوده است. این دسته از مطالعات را می‌توان در ذیل مطالعات مسائل اجتماعی قرار داد.

۳-۱. سیاست‌گذاری فرهنگی

«سیاست‌گذاری» به سلسله اقدامات هدف‌دار و مداومی گفته می‌شود که به‌وسیله فرد یا گروهی که دارای قدرت مشروع خط‌مشی‌گذاری است تدوین و اجرا می‌شود. در واقع پشتوانه سیاست‌گذاری‌های فرهنگی مجموعه‌ای از ارزش‌ها و باورهای دولت و مراجع قانون‌گذاری را شامل می‌شود. بنابراین با تغییر دولت‌ها و راه و رسم اداری، خطوط و برنامه‌های عمومی مربوط به این سیاست‌ها تغییر مسیر پیدا می‌کنند. هارولد لاسول سیاست‌گذاری را «یک برنامه طراحی شده از اهداف، ارزش‌ها و اقدامات معرفی می‌کند» که دارای ویژگی‌هایی همچون: پایداری، آینده‌نگری، هدف‌داری، عمومیت‌یافتگی، گستردگی و نمایانگری است. با این تعابیر دولت در کانون سیاست‌گذاری قرار می‌گیرد. درحالی‌که

1. Bennett

2. Terpstra

«راهبرد» الگوی تصمیمات را در یک سازمان مشخص می‌کند؛ اما برنامه‌ریزی منتج از سیاست‌گذاری و راهبرد است؛ زیرا بنا به تعریفی، برنامه‌ریزی به مجموعه‌ای از اقدامات طراحی شده برای گذر از وضع موجود و دستیابی به موقعیت مطلوب، اطلاق می‌شود. از این حیث برنامه‌ریزی در ذیل سیاست‌گذاری و راهبرد قرار می‌گیرد (وحید، ۱۳۸۲). سیاست‌گذاری فرهنگی کلان یا کلان‌نگر باید در جهت اهداف درازمدت جامعه جهت‌گیری کند. اهداف معینی که یک گروه اجتماعی خاص به آن علاقه دارند یا خواهان آن هستند، نمی‌تواند موضوع سیاست‌گذاری فرهنگی کلان باشد. پس این سیاست‌گذاری باید اولاً اهداف درازمدت را در برداشته باشد؛ اهدافی که امروز هست و سال دیگر نیست و از حوادث روز تأثیر می‌پذیرد، نمی‌تواند موضوع سیاست‌گذاری فرهنگی کلان باشد. ثانیاً اهدافی که کوتاه‌مدت است، نمی‌تواند موضوع کار سیاست‌گذاری کلان شود. سومین نکته اینکه سیاست‌گذاری فرهنگی کلان‌نگر، وظیفه یک بخش نیست؛ یعنی هیچ وزارتخانه‌ای به تنهایی قادر نیست سیاست‌گذاری فرهنگی کلان کند. سیاست‌گذاری فرهنگی کلان فرابخشی و حتی فرا حکومتی است و هیچ دولتی در جهان بدون مشارکت خود مردم و بدون استفاده از نهادهای مردمی نمی‌تواند سیاست‌گذاری فرهنگی بکند. سیاست‌گذاری فرهنگی کلان موضوعاتش انسان هستند؛ یعنی موجودات آگاه و فعالی که به هر نوع تحریک واکنش نشان می‌دهند.

۲. پیشینه پژوهش

پورکیانی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله خود به این نتیجه رسید که عرصه سیاست‌گذاری فرهنگی می‌توان به چهار رویکرد کنترل فرهنگی، تصدی‌گری، رهاسازی و خدمت‌رسانی اشاره کرد. «انسان سازمانی»، «انسان طبقاتی»، «انسان اقتصادی» و «انسان نمادساز» از جمله بنیادهای انسان‌شناسانه و متناظر این رویکردها هستند؛ در سوی دیگر انسان‌شناسی دینی و الهی قرار دارد که انسان را دارای مبدأ و معاد الهی معرفی می‌کند و بر همین اساس حیات انسان‌ها ارزش پیدا کرده و سنجیده می‌شود. انسان‌ها دارای غایت و مقصد الهی بوده و

حکومت‌ها باید جامعه انسانی را در آن راستا حرکت دهند و به دلیل اراده نسبی انسان‌ها، امکان تحمیل فرهنگ بر آن‌ها وجود ندارد؛ همچنین افراد در یک جایگاه متنوع از نیازها قرار داشته و نیازمند سیاست‌های گوناگون متناسب با سطح وجودی خود هستند.

نیازاده و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله خود بیان کردند که سیاست‌گذاری فرهنگی در مواجهه با زبان‌های خارجی متأثر از مهم‌ترین عناصر توسعه شهری یعنی مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است.

گرچی‌پور و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیق خود با عنوان «الگوی ارزشیابی فرایند خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد مطالعه کیفی اسناد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» به این نتیجه رسیدند الگوی ارزشیابی از بروز آسیب‌های احتمالی در تصمیم‌گیری‌ها و اقدام‌های فرهنگی پیشگیری می‌کند و با رجوع به الگوی ارائه شده، موانع و مشکلات شناسایی و حل می‌شوند.

جلالی (۱۴۰۱) در مقاله خود به این نتیجه رسید که سوگیری‌های مستتر در این سیاست‌ها، با نگرش‌ها و سبک‌های زندگی خرده‌فرهنگ‌ها و گروه‌ها هم‌راستا است. مقایسه میان مرجعیت رسمی فرهنگ و مرجعیت‌های غیررسمی جامعه، وجود ناسازگاری را بین سیاست‌ها و نگرش‌های مخاطبان در سه موضوع منتخب پژوهش یعنی «پوشش زنان»، «سبک زندگی» و «سبک ازدواج» نشان می‌دهد. در سیاست‌ها، بر نوعی سبک زندگی سنتی تأکید شده و دیگر سبک‌های زندگی موجود در جامعه نادیده گرفته شده است. ناسازگاری‌های شناسایی شده را می‌توان متأثر از ساختار سیاست‌گذاری فرهنگی، بسته بودن ائتلاف‌ها و سلطه مرجعیت خارج از حوزه فرهنگ دانست که سیاست‌گذار فرهنگی را وامی‌دارد جامعه هدف ویژه‌ای را انتخاب کند.

قلی‌پور و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق خود با عنوان: «ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری سازمان‌های فرهنگی» به این نتیجه رسیدند که ترسیم الگوی خط‌مشی‌گذاری در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و واکاوی و تبیین فرایند خط‌مشی‌گذاری سازمان مربوطه را نشان می‌دهد.

حسینی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق خود با عنوان: «مفهوم‌سازی سبک زندگی فرهنگی» به پالایش فضای مفهومی سبک زندگی و ارائه مفهوم‌سازی دقیق از سبک زندگی فرهنگی است. نتایج تحقیق نشان داد که سبک زندگی به معنی الگوی کنش‌های روزمره معطوف به مصرف و تولید فرهنگی، اجتماعی و مادی با مفاهیمی نظیر فرهنگ، خرده فرهنگ و مصرف همبسته است و با آن‌ها همپوشانی جزئی و یا کلی دارد. سبک زندگی به سه مقوله فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قابل تفکیک است؛ درحالی‌که سبک زندگی اجتماعی به تولید و مصرف روابط اجتماعی معطوف است، سبک زندگی اقتصادی شامل تولید و مصرف مادی است و سبک زندگی فرهنگی نیز به الگوی کنش‌های روزمره معطوف به مصرف و تولید محتوای نمادین راجع است.

«الوسوتاری و کانگاس»^۱ (۲۰۲۰) در مقاله خود در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی بیان کرد که اشاعه مفهوم سیاست فرهنگی از مقایسه‌های بین‌المللی که توسط گزارش‌های ملی و تمایل کشورها به تقلید از دیگران، به‌ویژه کشورهای متعلق به همان گروه مرجع امکان‌پذیر شده است، بهره می‌برد؛ این دو عامل حاصل برنامه‌ریزی راهبردی یونسکو بود.

۳. روش‌شناسی پژوهش

از آنجایی‌که هدف تحقیق، ارائه الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان شهر تهران با تأکید بر عوامل پیش‌برنده است، رویکرد کیفی برای تحلیل داده‌ها انتخاب شد. واحد جمع‌آوری اطلاعات، مصاحبه با خبرگان عرصه فرهنگی است. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶). تحلیل مضمون، صرفاً روش کیفی خاصی نیست؛ بلکه فرایندی است که می‌تواند در اکثر روش‌های کیفی به‌کار رود. به‌طورکلی تحلیل مضمون روشی است برای:

1. Alsutari & Kangas
2. Braun & Clark

۱. دیدن متن؛
۲. برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط؛
۳. تحلیل اطلاعات کیفی؛
۴. مشاهده نظام‌مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان و یا فرهنگ؛
۵. تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی.

در مقاله حاضر از الگوی آتراید-استیرلینگ برای تحلیل مضمون استفاده می‌شود. این الگو شامل سه مرحله کلی است: مرحله اول، تجزیه متن، مرحله دوم، اکتشاف متن و مرحله سوم، یکپارچه‌سازی اکتشافات. در هر یک از این مراحل، سطح انتزاعی بیشتری جهت تحلیل به تناسب مراحل، مورد نیاز است. همچنین این فرایند جامع سه مرحله‌ای در الگوی شبکه مضامین، توسط شش گام انجام می‌گیرد. جدول (۱) مراحل و گام‌های هر یک از مراحل را در بخش کیفی این تحقیق انجام می‌گیرد، نشان می‌دهد:

جدول ۱: مراحل انجام بخش کیفی (تحلیل مضمون)

مرحله اول تحلیل: تجزیه متن
گام اول: کدگذاری داده خام
الف. تدوین چهارچوب کدگذاری، بر پایه مفاهیم و نظریه‌ها و سؤالات تحقیق
ب. تجزیه متن به بخش‌های متنی با استفاده از چهارچوب کدگذاری
گام دوم: تعیین و شناسایی مضامین
الف. انتزاع مضامین از بخش‌های متنی کدگذاری شده
ب. پالایش و متمایز بودن مضامین
گام سوم: ساخت شبکه مضامین
الف. مرتب‌سازی مضامین
ب. انتخاب مضامین پایه: (مضامین اولیه مستخرج از متن)
ج. مرتب‌سازی مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده: (خوشه‌بندی مضامین پایه توسط مضامین سازمان‌دهنده)
د. استخراج مضمون فراگیر: خوشه‌بندی مضامین سازمان‌دهنده
ه. مصور ساختن شبکه‌های مضامین
و. ممیزی و پالایش شبکه‌ها: ارتباط داده‌ها با مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر

مرحله دوم تحلیل: اکتشاف متن
گام چهارم: توصیف و اکتشاف شبکه‌های مضامین
الف. توصیف شبکه: توصیف محتوا شبکه از طریق بخش‌های متنی کدگذاری شده
ب. اکتشاف شبکه: استخراج الگوها و یافته‌ها در حین توصیف شبکه
گام پنجم: تلخیص شبکه مضامین
مرحله سوم تحلیل: یکپارچه‌سازی اکتشافات
گام ششم: تفسیر الگوها؛ تشریح یافته‌ها در ارتباط با سؤالات پژوهش

۳-۱. جامعه و نمونه آماری تحقیق

جمعیت آماری تحقیق، شامل مدیران و متخصصان در حوزه فرهنگی است. نمونه آماری تحقیق به صورت هدفمند و در دسترس به تعداد ۱۵ نفر تا دستیابی محقق به اشباع نظری تعیین شدند.

۴. یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق به شرح زیر انجام پذیرفت:

تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی شامل تجزیه و تحلیل متن مصاحبه‌های به عمل آمده در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگ جوانان بود.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی تحقیق

۱۱	مرد	جنسیت
۴	زن	
۵	کارشناسی ارشد	تحصیلات
۱۰	دکتری	
۴	بین ۵ تا ۱۰ سال	سابقه کار
۲	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	
۶	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	
۲	بین ۲۰ تا ۲۵ سال	
۱	بین ۲۵ تا ۳۰ سال	

۵	خط‌مشی‌گذاری فرهنگی	زمینه فعالیت
۷	فرهنگ جوانان	
۳	سیاست‌گذاری	

برای بررسی نتایج تحقیق، نخست متون پیاده‌سازی شده مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با دقت بررسی شد و پس از وارد کردن آن‌ها در جدول‌ها و جدا کردن جملات معنادار آن‌ها در سطرهای مختلف جدول، عوامل شناسایی‌شده به روش تحلیل مضمون تحلیل و گروه‌بندی شدند. این اطلاعات در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲: برخی از نتایج تحلیل مصاحبه‌ها

مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	کد	مصاحبه شونده
نهادهای دارای نقش	بازیگران اجرایی	مشارکت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر نهادهای مؤثر در فرهنگ‌سازی در جامعه	اول
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	تشکیل دبیرخانه	ایجاد دبیرخانه مشترک فرهنگی در امور جوانان	
مأموریت نهادها	تعامل بین نهادها	لزوم بررسی نقش وزارت فرهنگ در تعامل با سایر نهادهای متولی فرهنگ مانند حوزه‌های علمیه، شهرداری تهران، نیروی انتظامی و ...	
یکپارچه‌سازی ساختاری	یکپارچگی سیاست‌های فرهنگی	لزوم هماهنگی سیاست‌های مشخص در امور فرهنگی مربوط به جوانان	
ساختار نهادها	موانع ساختاری	موازی کاری و اقدامات پراکنده نهادها و سازمان‌های مرتبط	
مأموریت نهادها	عدم تناسب کامل با مأموریت برخی سازمان‌ها	نقش ضعیف سازمان امور جوانان در موضوع دغدغه‌ها و چالش‌های جوانان به دلیل ماهیت سیاسی آن	

مصاحبه شونده	کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
	اقدامات فعالانه سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران بدون اطلاع برخی از سازمان‌های متولی فرهنگ	فعالیت‌های سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران	نهادهای مؤثر و دارای نقش
دوم	تشکیل شورای راهبری فرهنگی با نقش حاکمیتی	ایجاد نهاد همهانگ‌کننده و سیاست‌گذار	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	تشکیل شورای راهبری فرهنگی جوانان با ترکیبی از نهادهای دولتی و خصوصی و انجمن‌ها	تشکیل شورای راهبری فرهنگی جوانان	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	تلاش هر یک از اعضای شورای راهبری فرهنگی برای متولی شدن	کشمکش نهادی برای مدیریت شورا	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	فعال‌تر بودن و مؤثر بودن بخش خصوصی و انجمن‌های مردمی در فرهنگ جوانان	استفاده از توان تخصصی بخش خصوصی	مأموریت نهادهای
	ایجاد شرایط و مقررات برای فعالیت در امور فرهنگی جوانان	مقررات مورد اختلاف در بحث فرهنگی جوانان	وظایف نهادهای
	نقش اصلی فرهنگ‌سراها و کانون‌های فرهنگی و مساجد در زمینه توسعه فرهنگی جوانان	خدمات محوری نهادهای	مأموریت نهادهای
	لزوم توجه به اولویت زیرساخت‌های فرهنگی	عدم توجه به زیرساخت‌های فرهنگی (مهندسی فرهنگی)	ساختار نهادهای
سوم			

مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	کد	مصاحبه شونده
وظایف نهادها	انجام صحیح وظایف	لزوم پرداختن هر نهاد به وظایف تخصصی	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	سیاست‌گذاری صحیح	لزوم بررسی دقیق چالش‌های جوانان و راهکارهای رفع آن	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	اصلاح قوانین	لزوم اصلاح قوانین دست و پاگیر و بی‌فایده	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	اصلاح قوانین	لزوم وضع قوانین و هماهنگی اجرایی از سوی دستگاه‌های بالادستی	
نهادهای مؤثر و داری نقش	نوپایی سازمان‌ها	نوپا بودن سازمان فرهنگ و هنری شهرداری تهران	چهارم
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	تصدی‌گری سازمان‌های دولتی	علاقه سازمان‌های دولتی به تصدی‌گری در بخش فرهنگ	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	نیاز به متولی فرانهادی	نبود متولی واحد	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	نیاز به شورای هماهنگی	تصمیم‌گیری بدون هماهنگی در هر نهاد	
مأموریت نهادها	توجه به جایگاه واقعی بخش‌های موجه	لزوم توجه بیشتر به نقش حرفه‌ای و سابقه برخی از نهادها در امر فرهنگ از سوی سازمان فرهنگی و هنری	
شرایط محیطی	بسترسازی علمی	عدم مطالعه علمی الگوهای موفق فرهنگی در جهان	
نهادهای مؤثر و دارای نقش	نوپایی سازمان‌ها	نوپا بودن سازمان فرهنگ و هنری شهرداری تهران	

مصاحبه شونده	کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
	علاقه سازمان‌های دولتی به تصدی‌گری در بخش فرهنگ	تصدی‌گری سازمان‌های دولتی	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
پنجم	لزوم استفاده از ابزارهای مدیریتی در هدایت فرهنگی کشور	بسترسازی مدیریتی	وظایف نهادهای
	ناآشنایی و عدم استفاده از سازمان‌های مرتبط با فرهنگ جوانان از مهارت‌ها و ابزارهای مدیریتی	مهارت‌های مدیریتی	وظایف نهادهای
	لزوم حاکمیت نگاه نظام‌مند در نظارت بر مراکز فرهنگی	نظارت نظام‌مند	مأموریت نهادهای
	عدم ثبات مدیران مرتبط با حوزه فرهنگی	ثبات مدیران	شرایط محیطی
	عدم همکاری فعال همه دستگاه‌ها	همکاری همه دستگاه‌ها	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	وجود زیرساخت‌های تخصصی و نظارتی فرهنگی جوانان	زیرساخت‌های تخصصی و نظارتی	نهادهای مؤثر و دارای نقش
	لزوم توجه بیشتر به الگوهای فرهنگی	تکیه بر توان الگوهای فرهنگی	مأموریت نهادهای
ششم	نقش پررنگ کانون‌های فرهنگی	کانون‌های فرهنگی	شرایط محیطی
	نبود نظارت‌های مؤثر بر مراکز فرهنگی	نظارت نظام‌مند	وظایف نهادهای
	تدوین قوانین مرتبط در راستای الزام‌آور نمودن توجه به مسائل فرهنگی جوانان	وضع مقررات	مأموریت نهادهای
	انجام اقدامات غیرضروری در راستای بهبود فرهنگی جوانان	بهبود فرهنگی	وظایف نهادهای

مصاحبه شونده	کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
	جذب مربیان فرهنگی	مربیان فرهنگی	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	لزوم توجه به مزیت مراکز فرهنگی	سیاست‌گذاری توسعه مراکز فرهنگی	مأموریت نهادهای
	لزوم توجه به مسائل فرهنگی جوانان	راهبرد فرهنگی	مأموریت نهادهای
هفتم	لزوم استفاده از ابزارهای مدیریتی در هدایت فرهنگی کشور	بسترسازی مدیریتی	وظایف نهادهای
	ناآشنایی و عدم استفاده از سازمان‌های مرتبط با فرهنگ جوانان از مهارت‌ها و ابزارهای مدیریتی	مهارت‌های مدیریتی	وظایف نهادهای
	لزوم حاکمیت نگاه نظام‌مند در نظارت بر مراکز فرهنگی	نظارت نظام‌مند	مأموریت نهادهای
	عدم ثبات مدیران مرتبط با حوزه فرهنگی	ثبات مدیران	شرایط محیطی
	عدم همکاری فعال همه دستگاه‌ها	همکاری همه دستگاه‌ها	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	لزوم استفاده از ابزارهای مدیریتی در هدایت فرهنگی کشور	بسترسازی مدیریتی	وظایف نهادهای
	تلاش هر یک از اعضای شورای راهبری فرهنگی برای متولی شدن	کشمکش نهادی برای مدیریت شورا	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادهای
	لزوم استفاده از ابزارهای مدیریتی در هدایت فرهنگی کشور	بسترسازی مدیریتی	وظایف نهادهای
	ناآشنایی و عدم استفاده از سازمان‌های مرتبط با فرهنگ جوانان از مهارت‌ها و ابزارهای مدیریتی	مهارت‌های مدیریتی	وظایف نهادهای

مصاحبه شونده	کد	مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده
هشتم	ایجاد شرایط و مقررات برای فعالیت در امور فرهنگی جوانان	مقررات مورد اختلاف در بحث فرهنگی جوانان	وظایف نهادها
	نقش اصلی فرهنگ‌سراها و کانون‌های فرهنگی و مساجد در زمینه توسعه فرهنگی جوانان	خدمات محوری نهادها	مأموریت نهادها
	لزوم توجه به اولویت زیرساخت‌های فرهنگی	عدم توجه به زیرساخت‌های فرهنگی (مهندسی فرهنگی)	ساختار نهادها
	تلاش هر یک از اعضای شورای راهبری فرهنگی برای متولی شدن	کشمکش نهادی برای مدیریت شورا	نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها
	فعال‌تر بودن و مؤثر بودن بخش خصوصی و انجمن‌های مردمی در فرهنگ جوانان	استفاده از توان تخصصی بخش خصوصی	مأموریت نهادها
	ایجاد شرایط و مقررات برای فعالیت در امور فرهنگی جوانان	مقررات مورد اختلاف در بحث فرهنگی جوانان	وظایف نهادها
نهم	انجام تمام خدمات مورد نیاز برای ارتقاء فرهنگ جوانان	بهبود خدمات‌رسانی فرهنگی به جوانان	ساختار نهادها
	اقدام بر اساس فهرست بررسی فرهنگی	استانداردسازی خدمات فرهنگی	وظایف نهادها
	اهمیت استفاده از مربیان ماهر و متخصص در توجیه‌سازی فرهنگی	راهبرد فرهنگی	وظایف نهادها
	نظارت بر مراکز فرهنگی و کانون‌ها	نظارت نظام‌مند	وظایف نهادها

مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	کد	مصاحبه شونده
وظایف نهادها	آموزش	برگزاری دوره‌های محدود آموزشی در حوزه فرهنگی	دهم
وظایف نهادها	بسترسازی مدیریتی	لزوم استفاده از ابزارهای مدیریتی در هدایت فرهنگی کشور	
وظایف نهادها	مهارت‌های مدیریتی	ناآشنایی و عدم استفاده از سازمان‌های مرتبط با فرهنگ جوانان از مهارت‌ها و ابزارهای مدیریتی	
مأموریت نهادها	نظارت نظام‌مند	لزوم حاکمیت نگاه نظام‌مند در نظارت بر مراکز فرهنگی	
شرایط محیطی	ثبات مدیران	عدم ثبات مدیران مرتبط با حوزه فرهنگی	
نحوه هماهنگی و رابطه بین نهادها	همکاری همه دستگاه‌ها	عدم همکاری فعال همه دستگاه‌ها	

شکل ۲: الگوی تحلیل حاصل از تحلیل کیفی

با توجه به شکل (۲)، عوامل پیش‌برنده سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه جوانان شامل: بُعد الزامات و سیاست‌گذاری که ناظر بر عواملی است که منجر به هم‌راستایی و هم‌سویی سیاست‌ها و راهبردهای حوزه فرهنگی در تمامی لایه‌های خرد و کلان جامعه می‌شود که شامل: تدوین نقشه راه فرهنگی جوانان، ترویج چشم‌انداز مشترک فرهنگ جوانان، هم‌راستایی اهداف فرهنگی، تدوین خط‌مشی‌های فرهنگی و تدوین سیاست‌های فرهنگی جوانان می‌شود.

بُعد گفتمان‌سازی ناظر بر عواملی است که فرهنگ ارزشی، انقلابی و آرمان‌گرایانه را در بین جوانان تقویت می‌کند و شامل: گفتمان‌سازی فرهنگ جوانان، تبیین اصول و ارزش‌های انقلابی در بین جوانان، تبیین مطلوب نیازمندی جوانان و اطلاع‌رسانی‌های دوره‌ای از سطح تهاجمات فرهنگی دشمن می‌شود.

بُعد مدیریتی ناظر بر عواملی است که شاخصه‌های مدیران فعال در عرصه فرهنگی کشور است و شامل: رویکرد مدیران فرهنگی، حمایت مدیران فرهنگی و تعهد مدیران فرهنگی کشور در حوزه جوانان است.

بُعد زیرساختی ناظر بر عواملی است که سازوکارهای سکوهای اجتماعی نظیر شبکه‌های اجتماعی را در مسیر سیاست‌گذاری فرهنگی جوانان را تسهیل و هموار می‌سازد و شامل: توسعه استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین، توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، ایجاد کانال‌های ارتباطی، ایجاد دسترسی‌های امن، اشتراک‌گذاری فرهنگی، جمع‌سپاری فرهنگی و تقویت سامانه‌های اطلاع‌رسانی می‌شود،

بُعد نظارتی ناظر بر فعالیت‌ها و اقدامات ارزیابی فرهنگی در سازمان‌های متولی فرهنگی جوانان است که شامل: تدوین شاخص‌های ارزیابی، تشکیل کمیته حاکمیتی در حوزه فرهنگی، تدوین فرایند ارزیابی عملکرد فرهنگی می‌شود.

بُعد تمهیدات سازمانی ناظر بر سازوکارها و رویه‌های اجرایی در سازمان‌های متولی فرهنگ جوانان است که شامل: یکپارچه‌سازی ساختاری فرهنگی، تخصیص منابع مالی و انسانی، تعیین مأموریت‌های نهادهای دارای نقش و هماهنگی و رابطه بین نهادهای فرهنگی و استقرار سیستم پاسخگویی است.

۴-۱. اعتباریابی ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده

در مرحله بعدی در مقاله حاضر، راستی‌آزمایی و اعتباریابی و روایی‌سنجی ابعاد و مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از مراحل قبلی تحلیل مضمون، مورد بررسی قرار می‌گیرد. با توجه به این‌که مرحله ششم از فراترکیب پالایش کیفی یافته‌ها با روش گروه کانونی از طریق نظرسنجی از خبرگان صورت گرفت. با توجه به این‌که ابعاد و مؤلفه‌های از مقالات پیشین اقتباس و استخراج شده است، بنابراین دارای روایی قابل قبولی است؛ اما برای تعیین میزان توافق بر روی مؤلفه‌های الگوی تحقیق و نزدیک کردن آن به نظرات و دیدگاه‌های علمی‌تر و اصولی‌تر اعتباریابی در دستور کار محقق قرار می‌گیرد. روش گروه کانونی یا گفتگوی گروهی متمرکز

یکی از روش‌های متداول در پژوهش است که برای جمع‌آوری اطلاعات، بررسی مسئله و نظرسنجی مستقیم از خبرگان انجام می‌شود. جلسات گروه‌های کانونی به دلیل محدودیت‌های فراگیری کرونا، از طریق فضای مجازی انجام شد و تمامی خبرگان کسب‌وکار و نخبگان دانشگاهی که در حوزه فرهنگی دارای تخصص بودند به‌صورت همگن و بر اساس نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس به تعداد ۸۰ نفر تعیین شدند و ابعاد و مؤلفه‌ها در قالب پرسش‌نامه به نظرسنجی خبرگان گذاشته شد.

در ادامه، یافته‌های مرحله کمی پژوهش ارائه شده است. شاخص‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی) ابعاد و مؤلفه‌ها در جداول گزارش شده است:

جدول ۸: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد الزامات و سیاست‌گذاری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تدوین نقشه راه فرهنگی جوانان	۸/۸۷	۵/۲۴	۰/۱۳	-۱/۴۲
ترویج چشم‌انداز مشترک فرهنگ جوانان	۶/۷۶	۰/۷۴	۰/۷۶	-۰/۷۸
هم‌راستایی اهداف فرهنگی	۷/۵۴	۱/۵۵	-۰/۰۲	-۱/۴۵
توجه به سند بیانیه گام دوم انقلاب	۶/۵۱	۱/۴۳	-۰/۰۰۹	-۱/۱۷
تدوین سیاست‌های فرهنگ جوانان	۶/۷۵	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶

همان‌طور که در جدول (۹)، نشان داده شده است، تدوین نقشه راه فرهنگی جوانان در بُعد الزامات و سیاست‌گذاری دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۸۷ و تدوین خط‌مشی‌های فرهنگی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۶/۵۱ به‌دست آمده است.

جدول ۹: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد زیرساخت‌ها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
توسعه استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین	۷/۵۱	۱/۳۷	۰/۰۸	-۱/۷۳
توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری	۶/۶۱	۳/۲۵	-۱/۲۸	۰/۵۷
ایجاد کانال‌های ارتباطی	۷/۷۸	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴
ایجاد دسترسی‌های امن	۶/۵۴	۱/۶۴	-۱/۳۹	۰/۵۴
اشتراک‌گذاری فرهنگی	۵/۵۶	۱/۲۹	-۰/۱۱	-۱/۷۰
جمع‌سپاری فرهنگی	۵/۵۲	۱/۷۶	-۰/۵۸	-۱/۳۲
تقویت سامانه‌های اطلاع‌رسانی	۶/۴۱	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳

همان‌طور که در جدول (۹)، نشان داده شده است، توسعه استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین در بُعد زیرساخت‌های فناوری اطلاعات دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۷/۵۱ و تقویت سامانه‌های اطلاع‌رسانی با امتیاز ۵/۵۶ دارای کمترین میانگین است.

جدول ۱۰: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد گفتمان‌سازی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
گفتمان‌سازی ابعاد انقلابی‌گری جوانان	۴/۶۵	۱/۴۳	-۰/۰۹	-۱/۱۵
ترویج آرمان‌های اسلامی به سبک نوین	۶/۹۱	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳
شناسایی مطلوب نیازمندی جوانان	۵/۷۸	۱/۷۶	-۰/۵۸	-۱/۳۲
شناسایی و تبیین مؤلفه‌های قدرت در حوزه فرهنگی	۶/۲۴	۱/۳۸	-۰/۰۰۴	-۱/۰۹

همان‌طور که در جدول (۱۰)، نشان داده شده است، ترویج آرمان‌های اسلامی به سبک نوین در بُعد گفتمان‌سازی دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۶/۹۱ و گفتمان‌سازی ابعاد انقلابی‌گری جوانان با سایر نهادها دارای کمترین میانگین با امتیاز ۴/۶۵ به‌دست‌آمده است.

جدول ۱۱: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد نظارتی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تدوین شاخص‌های ارزیابی	۸/۹	۱/۵۵	-۰/۰۲	-۱/۴۵
تشکیل کمیته حاکمیتی در حوزه فرهنگی	۶/۸۷	۱/۴۳	-۰/۰۰۹	-۱/۱۷
تدوین فرایند ارزیابی عملکرد فرهنگی	۵/۹۸	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶

همان‌طور که در جدول (۱۱)، نشان داده شده است، شاخص‌های ارزیابی در بُعد نظارتی دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۹ و تدوین فرایند ارزیابی عملکرد فرهنگی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۵/۹۸ است.

جدول ۱۲: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد تمهیدات سازمانی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
یکپارچه‌سازی ساختاری فرهنگی	۷/۶۵	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴
تخصیص منابع مالی و انسانی	۵/۵۶	۱/۶۴	-۱/۳۹	۰/۵۴
تعیین مأموریت‌های نهادهای متولی	۴/۵۱	۱/۲۹	-۰/۱۱	-۱/۷۰
هماهنگی و رابطه بین نهادهای فرهنگی	۵/۳۷	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تعیین وظایف مشخص نهادهای متولی	۶/۸۱	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳
استقرار سامانه پاسخگویی	۵/۵۲	۱/۷۶	-۰/۵۸	-۱/۳۲
طراحی فرایندهای کلیدی در حوزه فرهنگی	۶/۴۱	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳

همان‌طور که در جدول (۱۲)، نشان داده شده است، یکپارچه‌سازی ساختاری فرهنگی در بُعد تمهیدات سازمانی دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۷/۶۵ و تعیین مأموریت‌های نهادهای متولی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۴/۵۱ است.

جدول ۱۳: شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد عوامل مدیریتی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تعهد فرهنگی مدیران	۵/۶۵	۱/۳۷	۰/۰۸	-۱/۷۳
به‌کارگیری مدیران مبتنی بر شاخص‌های بیانیه گام دوم انقلاب	۶/۴۳	۳/۲۵	-۱/۲۸	۰/۵۷
دارا بودن سیاست آفندی و پدافندی در مواجهه با تهاجم فرهنگی	۴/۵۶	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴

همان‌طور که در جدول (۱۳)، نشان داده شده است، تعهد فرهنگی مدیران در بُعد عوامل مدیریتی دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۵۶ و دارا بودن سیاست آفندی و پدافندی در مواجهه با تهاجم فرهنگی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۵/۶۵ است.

نتیجه گیری و پیشنهاد

با بررسی‌های به عمل آمده از مقالات و پژوهش‌های مرتبط، بسیاری از محققان به نقش برجسته فرهنگ در هدایت، راهبری، تهییج، ترغیب و ... آحاد جوانان به سمت ارزش‌های جامعه تأکید می‌کنند. به همین منظور در این مقاله سعی شد، تا عوامل پیش‌برنده مؤثر بر سیاست‌گذاری فرهنگی جوانان مورد بحث و بررسی قرار گیرد. از همین رو، با گردآوری و پالایش مقالات و پژوهش‌های مرتبط و مصاحبه با خبرگان به شناسایی و جمع‌آوری ابعاد و مؤلفه‌های مورد نظر پرداخته شود و مجموعه عواملی که در این حوزه می‌تواند مؤثر باشد، شناسایی شد. عوامل شناسایی شده در شش مؤلفه اصلی دسته‌بندی شدند که این مؤلفه‌ها شامل: ۱. سیاست‌گذاری؛ ۲. مشخصه‌های مدیریتی؛ ۳. ساختار سازمانی؛ ۴. فرهنگ سازمانی؛ ۵. نظارت و ۶. تمهیدات سازمانی هستند. در بُعد هم‌سوسازی راهبردی مؤلفه‌های اصلی شامل سیاست‌گذاری که ناظر بر اقداماتی است که بر هم‌راستایی و هم‌سویی ارکان اجرایی فرهنگی تأثیرگذار است که شامل مقوله‌های «ترویج چشم‌انداز مشترک»، «ترویج چشم‌انداز مشترک فرهنگ جوانان»، «هم‌راستایی اهداف فرهنگی»، «تدوین خط‌مشی‌های فرهنگی» و «تدوین سیاست‌های فرهنگ جوانان» و «تدوین خط‌مشی‌های فرهنگی» است. مؤلفه عوامل مدیریتی که ناظر بر رویکرد و تعهد مدیران نسبت به سیاست‌های فرهنگی است شامل مقوله‌های «حمایت مدیران»، «تعهد مدیران»، «رویکرد مدیران»، «ایجاد حس مطالبه‌گری مدیران نسبت به برنامه‌های توسعه» و «نهادینه‌سازی رویکرد توسعه مدیران» است. بُعد تمهیدات سازمانی که ناظر بر عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر فرهنگ جوانان می‌شود و شامل مقوله‌های «تخصیص منابع مالی و انسانی»، «یکپارچگی ساختاری»، «برقراری ارتباطات تخصصی و بین‌بخشی»، «ایجاد ساختارهای مشارکتی»، «تعیین وظایف مشخص نهادهای متولی» و «تعیین مأموریت‌های نهادهای متولی» می‌شود و مؤلفه اصلی گفتمان‌سازی که ناظر بر عوامل نرم‌افزاری با ماهیت فرهنگ‌سازی است که تمامی آحاد جوانان را هدایت و راهبری می‌کند. بُعد ابزارهای توسعه، شامل زیرساخت‌های ناظر بر مجموعه پیش‌نیازهای فنی است که برای بسترسازی و زمینه‌سازی مناسب در راستای فرهنگ جوانان مورد نیاز می‌شود که

شامل مقوله‌های «ایجاد کانال‌های ارتباطی»، «توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری»، «توسعه استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین»، «ایجاد دسترسی‌های امن»، «تقویت سیستم‌های اطلاع‌رسانی» است. مؤلفه نظارتی که ناظر بر سازوکارهایی و فرایندهایی می‌شود که مسیر نظارت و کنترل را نظام‌مند می‌کند و شامل مقوله‌های «تدوین شاخص‌های ارزیابی»، «تشکیل کمیته حاکمیتی در حوزه فرهنگی» و «طراحی فرایند ارزیابی عملکرد فرهنگی» می‌شود.

نتایج تحقیق در مقایسه با تحقیقات پورکیانی و همکاران (۱۴۰۱) دارای نقاط اشتراکی از منظر نگاه به رویکرد کنترل فرهنگی و نحوه تصدی‌گری دولت در امور فرهنگی است؛ نیاززاده و همکاران (۱۴۰۱) بیان کرد که سیاست‌گذاری فرهنگی در مواجهه با زبان‌های خارجی متأثر از مهم‌ترین عناصر توسعه شهری یعنی مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است که با نتایج تحقیق حاضر در راستای سازوکارهای سیاست‌گذاری فرهنگی غیرهمسو است. همچنین جلالی در بیان چالش‌های سیاست‌گذاری فرهنگی به نگرش‌ها و سبک‌های زندگی پرداختند که با نتایج تحقیق حاضر همسو است. الوسوتاری و کانگاس (۲۰۲۰) در مقاله خود به نحوه مفهوم سیاست‌گذاری فرهنگی از منظر بین‌المللی پرداختند که با نتایج تحقیق حاضر که به دنبال سیاست‌گذاری در محدوده ملی بود، غیرهمسو است.

با توجه به نتایج به دست آمده و ارزیابی‌های صورت گرفته موارد ذیل پیشنهاد می‌شود:

✓ برای ایجاد هم‌راستایی، هم‌افزایی و هم‌سویی تمامی ارکان اجرایی در حوزه فرهنگی، نیاز است تا سیاست‌های اجرایی مشخص همراه با نقش هر یک از متولیان و مجریان مبتنی بر اسناد بالادستی نظام، شامل بیانیه گام دوم انقلاب تدوین و به دستگاه ذی‌نقش ابلاغ شود؛

✓ برای ایجاد تمرکز در امور فرهنگی نسبت به ایجاد مرجعیت واحد در امور فرهنگی جوانان به‌ویژه در شهر تهران جهت پاسخ به نیازهای روز جوانان اقدام شود؛

✓ به صورت مداوم، رصد فرهنگی صورت گیرد تا تمامی کنش‌های محیطی اعم از مخرب و سازنده در راستای حفظ منافع جوانان ایجاد شود؛

- ✓ نهادهای مؤثر و صاحب‌نقش مانند وزارت فرهنگ، شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران، حوزه علمیه و ... از یک الگوی حکمرانی فرهنگی برای ایجاد سازوکارهای واحد، تمرکزگرایی و یکپارچه‌سازی نقش‌ها در راستای هدف مشخص تبعیت کنند؛
- ✓ ابهامات موجود در زمینه نقش‌ها و وظایف فرهنگی در امور جوانان بین دستگاه‌های دارای نقش جهت شفاف‌سازی اختیارات و مسئولیت‌ها رفع شود؛
- ✓ نسبت به تعریف شاخص‌های مؤثر در ارتقاء سطح فرهنگی جوانان مطابق با فرهنگ اسلامی و ایرانی در راستای استانداردسازی اسلامی و ایرانی فرهنگ اقدام شود؛
- ✓ رویکرد بدنه تصمیم‌گیری در امور فرهنگی جوانان متناسب با نیازهای روز جوانان تغییر یابد؛
- ✓ فعالیت‌های فرهنگی از ردیف بودجه خاص برای اجرایی شدن سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با امور جوانان نظیر: پژوهش‌های کاربردی، حمایت از برنامه‌های اوقات فراغت و تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی، ارتقای فرهنگ و هویت دینی و ملی و ساماندهی ازدواج جوانان در قوانین بودجه سالانه کشور به‌صورت جدی برنامه‌ریزی شود؛
- ✓ در راستای تمرکزگرایی فرهنگی، تدوین و تصویب سیاست‌های کلی نظام در حوزه جوانان با محوریت دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام و با همکاری وزارت ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌های مرتبط با امور جوانان صورت گیرد؛
- ✓ در راستای نگاه آینده‌نگارانه در حوزه فرهنگی جوانان، تهیه برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و سالانه امور جوانان، مدیریت راهبردی آن در جهت حل مسائل جوانان و استفاده بهینه از توانایی‌ها و ظرفیت‌های نسل جوان در دستور کار قرار گیرد؛
- ✓ بسترسازی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و نهادهای غیردولتی در حوزه‌های مرتبط با اوقات فراغت و توانمندسازی جوانان صورت گیرد؛

- ✓ توسعه مشارکت مردمی در امور جوانان و گسترش نهضت داوطلبانه، کمک به سازمان‌های مردم‌نهاد در امور جوانان و اداره خانه‌های جوانان ایجاد شده توسط دولت در دستور کار متولیان فرهنگی قرار گیرد؛
- ✓ برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت اجرای ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه در خصوص ازدواج و اشتغال جوانان به‌صورت جدی پیگیری و اقدام شود؛
- ✓ برنامه‌های فراغتی هویت آفرین و الگوسازی در حوزه برنامه‌های اوقات فراغت جوانان و اطلاع‌رسانی برنامه فراغتی اجرا شود؛
- ✓ سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی و استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای فعالیت‌های فراغتی جوانان ترویج شود؛
- ✓ اردوهای گردشگری هویتی، ارزان قیمت و تورهای کارآفرینی جوانان و جشنواره تجلیل از برترین‌های اوقات فراغت با هدف الگوسازی برنامه‌های فراغتی انجام شود؛
- ✓ از حضور جوانان در ساختارهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری همچون عضویت در ستاد ساماندهی جوانان در سطح ملی، استانی و شهرستانی حمایت شود؛
- ✓ از گسترش کمی و کیفی مراکز خدمات روان‌شناختی و مشاوره ازدواج و خانواده حمایت و پشتیبانی شود؛
- ✓ توانمندسازی جوانان در حوزه ازدواج با تأکید بر ازدواج به هنگام، آگاهانه، آسان و پایدار در سیاست‌های اجرایی دستگاه‌های متولی مورد تأکید قرار گیرد.

فهرست منابع

- آلموند، گابریل و همکاران (۱۳۸۱). چهارچوبی نظری برای بررسی سیاست تطبیقی، ترجمه علیرضا طیب، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- اجلالی، پرویز (۱۳۷۹). سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی در ایران. ناشر آن.
- احمدی، حسن (۱۳۷۰). روش برنامه‌ریزی در بخش فرهنگ، سازمان برنامه‌وبودجه.
- احمدیان نژاد، داود (۱۳۸۸). کنترل پروژه، نشر عابد.
- اشنایدر، سوزان سی؛ ژان، لوئی بارسو (۱۳۷۹). مدیریت در پهنه فرهنگ‌ها، ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- اصیل، حجت‌الله (۱۳۸۱). آرمان‌شهر در اندیشه ایرانی. نشر نی.
- اکبری، محمدعلی (۱۳۸۲). دولت و فرهنگ در ایران ۱۳۵۷-۱۳۰۴. موسسه انتشاراتی روزنامه ایران
- اکبری، محمدعلی (۱۳۸۰). محدودیت‌های برنامه‌ریزی فرهنگی، مجله فرهنگ عمومی. شماره ۲۲ - ۲۳
- الوانی، سید مهدی؛ شریف زاده، فتاح (۱۳۷۹). فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- الوانی، سید مهدی (۱۳۸۷). تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی، سمت.
- ایمانی جاجرمی، حسین (۱۳۷۹). بررسی جایگاه مشارکت فرهنگی در سیاست فرهنگی کشور، مشارکت فرهنگی (گردآوری مسعود کوثری و سید محمود نجاتی حسینی)، انتشارات آن.
- باقری، محمدرضا (۱۳۸۱). بررسی سیاست‌گذاری در مدیریت کلان فرهنگی کشور (شورای عالی انقلاب فرهنگی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت امور فرهنگی به راهنمایی دکتر محمد مهدی مظاهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- بشارت، علیرضا (۱۳۷۸). اختیارات محلی را باید به مردم هر محل واگذار کرد. تمرکز و عدم تمرکز، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- بهادری، افسانه (۱۳۷۶). درآمدی بر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی. مرکز پژوهش‌های بنیادی.
- پورعزت، علی اصغر (۱۳۸۷). مبانی دانش اداره دولت و حکومت، سمت.

- پویا، علیرضا؛ طباطبائی، حسنیه (۱۳۹۰). *راهبرد کیفی پژوهش نظریه مفهوم‌سازی بنیادی: مفهوم، پارادایم، ویژگی‌ها و مباحث تکمیلی*. ماهنامه توسعه انسانی پلیس، شماره ۳۷: ۱۲-۳۶.
- پهلوان، چنگیز (۱۳۵۸). *فرهنگ و برنامه‌ریزی*، پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه ایران.
- پهلوان، چنگیز (۱۳۷۸). *فرهنگ‌شناسی، گفتارهایی در زمینه فرهنگ و تمدن ایران*، انتشارات پیام امروز.
- تشنه لب، محمد (۱۳۸۶). *سیستم‌های فازی و کنترل فازی*، انتشارات دانشگاه خواجه نصیر.
- جو هج، ماری (۱۳۸۷). *سازمان مدرن، نمادین- تفسیری و پست‌مدرن*، ترجمه دکتر حسن دانائی فرد. تئوری نشر افکار.
- جمشیدی راد، جعفر (۱۳۸۳). *آینده‌پژوهی در تحلیل پدیده‌های سیاسی*، رساله دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- چلبی، مسعود (۱۳۸۱). *برنامه‌ریزی فرهنگی: عامل تغییر یا ثبات؟*، فصلنامه فرهنگ عمومی. نسخه شماره ۳۳. ۱۳۸۱/۱۲/۲۹
- خاکی، غلامرضا (۱۳۷۹). *روش تحقیق در مدیریت*، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
- خمینی، روح‌الله. *صحیفه امام*. ج ۳
- دانایی‌فرد، حسن؛ امامی، سیدمجتبی (۱۳۸۶). *استراتژی‌های پژوهش کیفی تأملی بر نظریه‌پردازی داده بنیاد مدیریت*، اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۲: ۹۸-۶۹.
- دانایی‌فرد، حسن؛ الوانی، سیدمهدی؛ آذر، عادل (۱۳۹۳). *روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع*، تهران: انتشارات صفار.
- دانش فرد، کرم الله (۱۳۸۹). *فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- در محضر ولایت (۱۳۷۸). *مجموعه رهنمودهای امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی*، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- رجب زاده، احمد (۱۳۷۹). *انگاره نظری فرهنگ و الزامات برنامه‌ای آن*، مجموعه مقالات گردهمایی ساماندهی فرهنگی. فرهنگ، سیاست و توسعه در ایران امروز نشر دال.
- رضایی، عبدالعلی (۱۳۷۹). *جایگاه دولت در برنامه‌ریزی فرهنگی و دامنه تأثیرگذاری آن*، مجموعه مقالات گردهمایی ساماندهی فرهنگی. فرهنگ، سیاست و توسعه در ایران امروز. نشر دال.

- رضایی، محسن (۱۳۸۰). *سرمشتقی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی*. ملیکا.
- صادقی، ایرج (۱۳۸۵). *تجزیه و تحلیل و طراحی سامانه‌ها*. نشر دات.
- صالحی امیری، سید رضا؛ عظیمی دولت آبادی، امیر (۱۳۸۷). *مبانی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی*. پژوهشکده تحقیقات راهبردی.
- قیومی، عباسعلی (۱۳۸۷). *ارائه الگوی مهندسی فرهنگ با رویکرد آینده‌پژوهی*. رساله دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- کاظمی، سید علی اصغر (۱۳۷۹). *مدیریت سیاسی و خط‌مشی دولتی*. دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- مک‌گوییکان، جیم. (۱۳۸۸). *بازاندیشی در سیاست فرهنگی*. ترجمه نعمت‌اله فاضلی و مرتضی قلیچ، انتشارات دانشگاه امام صادق^(ع).
- هدایتی، هاشم (۱۳۸۵). *دستیابی به رویکرد مناسب تدوین راهبرد مبتنی بر فرهنگ سازمانی در ایران*. مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی مدیریت و برنامه‌ریزی.
- هیوز، آون. (۱۳۷۷). *مدیریت دولتی نوین*. ترجمه سید مهدی الوانی و همکاران، انتشارات مروارید.
- یونسکو (مجموعه فرهنگ و توسعه): (۱۳۷۶). *بعد فرهنگی توسعه به سوی یک رهیافت عملی*. مترجم تیمور محمدی، انتشارات سازمان برنامه و بودجه.

References

- Alasuutari, P. Kangas. A. (2020). The global spread of the concept of cultural policy. Journal of Poetics.
- Aaltio, Liris and Albert J.Mills. Gender, (2004). Identity and the culture of organizations. Routledge. London and new York 2002. Edition e-library.
- Corbin, J. & Streauss, A. (1990). Grounded theory reseach procedures, canons and Evalu- ative criteria. Qualitative sociology, 13(1)3-19:.
- Cunliffe, A. L. (2011). Crafting Qualitative Research: Morgan and Smircich 30 Years On. Organizational research methods, 14(4)647-673:.
- Fischer, Frank & et.al. (2007). Handbook Public policy Analysis, Theory, Politics and methods.CRC press.
- Guba, E. G & Lincoln, Y. (1994). Competing paradigms in qualitative Research. Hand- book of qualitative research, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Huyssen. Andreas. (1986). After the modernism, Mass culture, Postmodernism Great Divide. Indiana University press.
- Larossa, R. (2005). Grounded theory methods and qualitative family research. Journal of marriage and family, 61(4), 837-857.
- Mc Guigan, Jim. (2002). Culture and the public sphere. Routledge London and New York. 1996. Edition e-library.
- Popper,karl R. (1966). The open society and Its Enemies.1.Plato,New Jersey: Princeton University press.1962-1966
- Semati,Mehdi.Media, (2008). Culture and Society in Iran: Living with globalization and the Islamic state. Routledg.
- Stevenson, Deborah. (2003). Cities and urban cultures. Open university press. Mc Graw-Hill. Maidenhead. Philadelphia.
- Strategy Survival Guide. (2004). England prime Ministers Strategy Unit. July.
- Unesco. (1969). Cultural policy: A preliminary Study.
- Unesco. (1982). Problems and Prospect. Mexico City.

